

עין משפט
נר מצוה

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

מסורת הש"ס

ג א ר"ה פ"ח מהל' י"ט
 ה הלל' ו ספח ללחין ע"ה
 טושיע א"ח פ"ר תקל'
 ספ"ק י"ב:
 ד ב מ"י ע"ה פ"ח מהל'
 שמיטין הלכה ה ספח
 ע"ה ע"ש קמח טושיע ה' ספח
 ספ"ק י"ב:
 ה ג מ"י פ"ח מהל' י"ט
 הלל' ו ספח ללחין ע"ה
 טושיע א"ח פ"ר תקל'
 ספ"ק י"ב:
 ו ד מ"י פ"ח מהל'
 שמיטין הל' ט'
 ז ה מ"י ע"ה פ"ח מהל'
 ה:
 ח ו מ"י ע"ה הלל' ז:
 ט ז מ"י ע"ה פ"ח מהל'
 ט:
 י ח מ"י ע"ה פ"ח מהל'
 י"א ט מ"י פ"ח מהל'
 עבודה כוכבים הל'
 ז:

מסורת. דטעליטה ענד כוכבים: נגר בן נגר. חכס בן חכס:
 דיפרקנה. שיוכל לתלמה. ולקמן מפרש מאי קא קשיא ליה: דרב גידל.
 דלין טיול לתקרות והכא קמי מותרות: פתליעין. נוטלין מולתם
 שבאלין: ומוהמין. כשיש מכה באלין ונשרה קמא קליפתו ממדיקין
 שס זבל וקושרין שלא ימות ולא דמי
 האי לאין ומכלין דמועד קטן (דף ג.)
 דהס זבל דקרקע הויא עבודה
 שצנדה ושכנס: כאן וכאן. שצנדה
 ומועד אין מגומין קוטע את הנוף
 כדי שיוזא נופות הרבה סביבות
 הגומס: אבל סכין שסן לגיווס. כדי
 שלא ימות האילן אס גומס קודם לכן.
 מלאכה היא עבודה קרקע אסר
 רחמנא וסני לאו מלאכת קרקע ניטבו
 דאוקומי אילנא בעלמא הוא שלא
 ימות ואין שצנדה אילנא אלל מעמידו
 בכמות שהוא: אלל זיהוס. דשצנדה
 אגומס דשצנדה קשיא ליה דקמי
 כאן וכאן אין מגומין: אוקומי.
 שלא יתקלל ממות שהוא אלל אינו
 משביחו: אברויי. ממזיק ומשביחו:
 ועושין להם כפס. גדר אמה גובה
 סביבותיו וממלאין אותו עפר: עד
 ראש השנה. שלו ערב שצנדה אע"פ
 שעבודה האילן אסור שלשים יום
 לפני ראש השנה הכא שרי שלא ימותו
 הנטיעות דהן שלשים יום מדרבנן
 הן והכל לא גזור: דרב עוקבא.
 נמשכת סוכה צ"ל לולב וערבה:
 קישקושי. חפירה מתח היומים:
 ססומי פילי. אס נמגלו שרשי האילן
 שרי דאוקומי הוא: אס הפנין. פגי
 תאניה ספין אותן בשמן שהן מוטנין
 כדי שיהו שמיטין: פתעמין אופן.
 ממלאין את הקבין שמן. פנין הוא
 פירי עלמו כשגדל מעט: האי אוקומי
 וסאי אוקומי. זיהוס נמי דאוקומי הוא
 מדשרי ליה כשצנדה כשצנדה לעיל
 מאי שנה סיה דשרי דקמי סכין
 שסן לגיווס כו': עבודה כוכבים
 שעובדין אותם כמקל. שמקשקשין
 לפנייה ספין: שבר מקל בפניה חייב.
 דלמרינן צפרק ד' מיתות (פסחדרין
 דף ע"ב:) דל עבודת שפנים שעבד
 הן עבודת כוכבים בין דרכה נזק
 בין שאין דרכה נזק חייב דכתיב(ו)
 וזכה לאלהים וגו' אלל' מיד דחוי לשם
 אסור לכל עבודת כוכבים ודבר
 שאינו כעין פנים דרכה נזק חייב
 דנפקא לן מאילני יעצרו הגויים אללה
 וגו' ש' אין דרכה נזק פטור וזו אס לא
 היו עובדין אותה במקל לא מחייב
 צנדר מקל דלא שייכא בפנים ואס
 היו עובדין אותה בזריקת מקל לא
 מלי למידק' זרק מקל בפניה פטור
 ואס צנדרת מקל פלמי לה פשיטא
 דמדיי ואפי' לא דמי לפנייה אלל כנון
 שהיו עובדין אותה בקשקוש מקל או
 צנעין אחר הלכך שבר מקל בפניה
 חייב ואע"פ שאין עבודתה נזק דכיון

מותרות. שרי ביטולי
 הפסיס שפתי לל ושרי
 ג. ל. לאברויי אילנא.
 ממו (תקלל נזק) ונזק
 אותם מחרים. לל
 העפר שני הערס
 וליחוי שיהא קל למוט
 והאילן שמיטת קל שמיטת.
 פלגא תמרינא אילנא
 את האילן והשמיטת (סוכה
 ד. ו. אסור. דרי פסוס
 רוחל' (מ"ג.) וס' פלגא
 פילי. שהערס מגולגל
 וזרק למוטת שלא יכנס
 האילן. פילי תקשט: ע"ה
 שמיטת קשט: ע"ה
 אילן (מ"ג.) ושרי.
 דלית ביה משוס פסדא
 וסאי לאוקומי אילנא.
 שלא ימות ואינו עשה
 להשמיטת אלל לקומי שרי
 (סוכה ד. ו.)

הגרות הב"ח

(א) רש"י ד"ה זריקת וס'
 דס שבפנים אילנה
 ממוכת: (ב) תריה'
 נעני (נעמו) ח' כנון
 מים ענין וזמנא עובדת
 הוא דריה כ"ל ותיבת עמיהו
 נמק:

מוסף רש"י

מותרות. שרי ביטולי
 הפסיס שפתי לל ושרי
 ג. ל. לאברויי אילנא.
 ממו (תקלל נזק) ונזק
 אותם מחרים. לל
 העפר שני הערס
 וליחוי שיהא קל למוט
 והאילן שמיטת קל שמיטת.
 פלגא תמרינא אילנא
 את האילן והשמיטת (סוכה
 ד. ו. אסור. דרי פסוס
 רוחל' (מ"ג.) וס' פלגא
 פילי. שהערס מגולגל
 וזרק למוטת שלא יכנס
 האילן. פילי תקשט: ע"ה
 שמיטת קשט: ע"ה
 אילן (מ"ג.) ושרי.
 דלית ביה משוס פסדא
 וסאי לאוקומי אילנא.
 שלא ימות ואינו עשה
 להשמיטת אלל לקומי שרי
 (סוכה ד. ו.)

רבינו חננאל

רביה אין שבשביח לא.
 וזריקין דראמו מר עוקבא
 בר חמא בבסנת סוכה
 חיי קישקושי הוה. פי'
 קישקושי כחייב לקושש
 קד שר לאברויי אילנות
 כנון קישקושי ו' יביישין
 בזין ועילין וססולת ודמי
 לסחומי פילי. אסחול
 הפדוקין ביהוה. הכא
 נמי חיי זיהוה חיי חר
 לאברויי אילני שצנעין
 בר הרבה אסור. וחד
 לאוקומי אילני ושרי: פי'
 סיה סכין שסן לגיווס
 שלא יכרו הברד. וסיה
 לפנין כרי שיחבולו
 בשמש ויכשורו מותר
 לאכילה. וסיה ספין
 הוא פסומי פירא. לפיכך
 אסור בשביעית וסיה
 שסן לגיווס לאוקומי
 וסאי כמדי זיהוה דמי
 בשביעית שרי ומועד
 אסור לאוקומי הוא. וסיה
 שסן לאוקומי הוא. וכיון
 דתרווייהו לאוקומי גינהו
 אמאי סיה כמועד שרי
 ודוהם אסור. קשיא: פי'
 שבר מקל בפניה. השכירה
 היא משיעה עמיהו כנון
 חתובה אבל זריקה אינה
 ענין עבודה. ספה לה
 צואה או ניסך לה עמיי
 של מיט ורגלים חייב.

דמי שצירה לצימת כהמה של פנים שצובר מפרקתה חיי זכה
 לפנייה דבר שרגילה צו אלל זרק פטור והאילן ואין עבודתה
 נזק והא לא דמיא לעבודת פנים כמפרש לקמן (ל. ו.) וזיקא
 הפשפסרס. כנון זריקת דס (א) של פנים שאינה מחוברת אלל
 משמנר ונפול טיפסיס טיפסיס: ספס לה נוזא. האכילה נוזא:
 חייב
 דמי שצירה לצימת כהמה של פנים שצובר מפרקתה חיי זכה
 לפנייה דבר שרגילה צו אלל זרק פטור והאילן ואין עבודתה
 נזק והא לא דמיא לעבודת פנים כמפרש לקמן (ל. ו.) וזיקא
 הפשפסרס. כנון זריקת דס (א) של פנים שאינה מחוברת אלל
 משמנר ונפול טיפסיס טיפסיס: ספס לה נוזא. האכילה נוזא:
 חייב
 דמי שצירה לצימת כהמה של פנים שצובר מפרקתה חיי זכה
 לפנייה דבר שרגילה צו אלל זרק פטור והאילן ואין עבודתה
 נזק והא לא דמיא לעבודת פנים כמפרש לקמן (ל. ו.) וזיקא
 הפשפסרס. כנון זריקת דס (א) של פנים שאינה מחוברת אלל
 משמנר ונפול טיפסיס טיפסיס: ספס לה נוזא. האכילה נוזא:
 חייב

ביטול לא לריך ומותר בלא ביטול דלא דמי לתקרות מזה בתקרות
 שאינו ענין פנים לא בעי ביטול ואי נשיל על עבודת כוכבים היו ולגוי
 מדליקס אופן ושיך להו ביטול כעבודת כוכבים עלמה מכל מקום
 מכיון שביבן הכומר אין לך ביטול גדול מזה דשוב אינו רוצה להדליקן
 לפני עבודת כוכבים אלל ליהנות הוא
 מהן ולזכרו נוטלן וחמיכות של עשוה
 שנותנין נמי לעבודת כוכבים מותרות
 דלפילו ווי ליכא לתקרות כעין פנים
 ליכא ואין הקדש לעבודת כוכבים ולא
 צריכי ביטול וככרות שמביאין דורון
 מותרין שהרי אין מביאין לעבודת
 כוכבים כי אס לשמיט' ולכומרים
 ותקרות עבודת כוכבים לא הוו
 שאין דרכן להאכיל לעבודת כוכבים
 מדורות ראשונים כו נראה לריי'
 והנן מלגושי כומרים נוי שללס הוא
 ולא של עבודת כוכבים ומותרין בלא
 ביטול וכן כלי שקורין קלני"א אין
 משמין נו לעבודת כוכבים אבל אותן
 כלי מחמה שעמקטין וז אסור משוס
 משמשי עבודת כוכבים וזריך ביטול
 משוס שמקטין צו לעבודת כוכבים
 ומכירתו לא היינו ביטול דקיימא לן
 כרבנן דפלוני דלרבי צממני' (דף ג.)
 נמכרה ווי כשמשכנה ואמרי לא
 ניטל והוא הדין למשמשי עבודת
 כוכבים שאין נעלים ככך וכן כלי כלי
 ניש של עבודת כוכבים כן פסק
 רבינו שמואל דאס כיצני עלמה משמע
 מתוך פירושו שהמרי הככרות לפי
 היו מביאין אותם לשם עבודת כוכבים
 ראי להקריב לפנייה דדמיא למנחה
 מאפה תנור ואע"ג דליכא זריקה
 המשחבת וכן משמע מתוך פרש"י
 ומה שפירש כעין פנים (א) זכה כעין
 זכמים שנמקדס דהוו תקרות
 דכתיב (שמות כג) וזכה לאלהים
 יתרוס בלמי לה' לנדו אלמא דלפילו
 זריקה שאינה משחבת כיון דהוי
 דומיא דלפנים קרי זכח עבודת
 כוכבים ואכניס אין עובדין נהס
 בפנים ואין נראה לריי' דהא בטולה
 שמעתינ משמע דלפילו כעין פנים
 כעין זריקה המשחבת וכן משמע
 נסמוך ואפי' בעבודת כוכבים שדרכה
 לעובדה כמקל לכן נראה לפרש כעין
 פנים כעין זכחה וזיקה דבר
 המשחבת: ואין פתליעין ומוהמין
 כמועד. ומיירי כנון שאינו אכז
 כהמתנה עד לאחר המועד דל"כ
 שרי כיון דאוקומי אילנא הוא מדשרי
 ליה כשצנדה דהא דבר האכז
 מותר כצנדה אי נמי אפי' הוא אכז
 ממש איכא למימר דאסור כצנדה
 משוס טירחא יתירא כדלמרי' כפ"ק
 דמועד קטן (דף ד.) דאסור להשקות
 ורעיס כמי קילון משוס טירחא יתירא
 אע"פ שזמנא להשקות כמי גשמים
 משוס דבר האכז: ופשיקין אותן עד ראש השנה. פירש הקוג'ו'
 אע"פ שעבודת האילן אסורה שלשים יום לפני ראש השנה הכא
 שרי שלא ימותו הנטיעות דהן ל' יום דרבנן והכא לא גזור וקשה
 כמאן אי כ"ע האמר מוספה שביעית דאורייתא מנחרים ובקארי
 נשבות ואי כרי ישמעאל הלכה למשה מסיני היא אלל יש לפרש
 כשביעית כנון הוה דרבנן ורבי היא כדלמרא אבי צפ"ק דמועד קטן
 (דף ג.) ולרעל השקפה מולדה היא ואבות אסר רחמנא מולדות לא ע"ל דקוקא מלאכות של חרישה ורעיה הוו דאורייתא אלל אסר
 מלאכות אינן אלל מדרבנן: שבר מקל בפניה חייב. וה"ה שבר מקל בפניה חייב וזיקא: ספס לה צואה. פי' כצונגו'
 האכילה צואה לשון מי ספס לך מאליה בריש פסחים (דף ג.) ולשון ספס קשה שהיה לומר ספה ועוד דנלשון משנה לא מצינו אכילה נלשון
 פסיה לכן נראה לפרש ליכלה צואה לשון טיטול כמו לא יספות נמלא ויאכל דפרק הפועלים (כ"ח דף ע"ב):

רבינו חננאל

וסטרייתו מותרות.
 ישראל שהביא אבנים מן
 המרקוליס וחיפה בהן
 דרכים וסטרייתו אסורות.
 ולית נזר בר נגר דפרקיה.
 פי' לפה עובר כוכבים
 שחיפה באבני מרקוליס
 הדרכים מותרות. והלא
 קשיא עליה אה דאסור
 הקריבה עבודה כוכבים
 אין לה כחילה עולמית
 ואין חרש בר חרש
 כלומר אין חכס בן חכס
 יכול לפרק לו הקשיא:
 אמר רב ששה אנא
 לא חכס ולא בן חכס.
 והני ספיקא. האי אנא
 דמריה סבי בעינן תקרות
 וזמנא כעין הקריבה פנים
 בקוש. אבל תקריבה
 אכניס לא תקריבה
 היא. וכן עד איתיי
 מה שביעית מתליעין
 ומוהמין שבשביעית ואין
 מתליעין ומוהמין כמועד
 (א) וכן שבשביעית ולית
 נזר בר נגר דפרקיה. פי'
 וזמנא כעין הקריבה פנים
 יומא וזיקה משחבת כיון דהוי
 דומיא דלפנים קרי זכח עבודת
 כוכבים ואכניס אין עובדין נהס
 בפנים ואין נראה לריי' דהא בטולה
 שמעתינ משמע דלפילו כעין פנים
 כעין זריקה המשחבת וכן משמע
 נסמוך ואפי' בעבודת כוכבים שדרכה
 לעובדה כמקל לכן נראה לפרש כעין
 פנים כעין זכחה וזיקה דבר
 המשחבת: ואין פתליעין ומוהמין
 כמועד. ומיירי כנון שאינו אכז
 כהמתנה עד לאחר המועד דל"כ
 שרי כיון דאוקומי אילנא הוא מדשרי
 ליה כשצנדה דהא דבר האכז
 מותר כצנדה אי נמי אפי' הוא אכז
 ממש איכא למימר דאסור כצנדה
 משוס טירחא יתירא כדלמרי' כפ"ק
 דמועד קטן (דף ד.) דאסור להשקות
 ורעיס כמי קילון משוס טירחא יתירא
 אע"פ שזמנא להשקות כמי גשמים
 משוס דבר האכז: ופשיקין אותן עד ראש השנה. פירש הקוג'ו'
 אע"פ שעבודת האילן אסורה שלשים יום לפני ראש השנה הכא
 שרי שלא ימותו הנטיעות דהן ל' יום דרבנן והכא לא גזור וקשה
 כמאן אי כ"ע האמר מוספה שביעית דאורייתא מנחרים ובקארי
 נשבות ואי כרי ישמעאל הלכה למשה מסיני היא אלל יש לפרש
 כשביעית כנון הוה דרבנן ורבי היא כדלמרא אבי צפ"ק דמועד קטן
 (דף ג.) ולרעל השקפה מולדה היא ואבות אסר רחמנא מולדות לא ע"ל דקוקא מלאכות של חרישה ורעיה הוו דאורייתא אלל אסר
 מלאכות אינן אלל מדרבנן: שבר מקל בפניה חייב. וה"ה שבר מקל בפניה חייב וזיקא: ספס לה צואה. פי' כצונגו'
 האכילה צואה לשון מי ספס לך מאליה בריש פסחים (דף ג.) ולשון ספס קשה שהיה לומר ספה ועוד דנלשון משנה לא מצינו אכילה נלשון
 פסיה לכן נראה לפרש ליכלה צואה לשון טיטול כמו לא יספות נמלא ויאכל דפרק הפועלים (כ"ח דף ע"ב):